

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ”
(практична психологія)
(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2008

Підготовлено старшим викладачем кафедри загальної та практичної психології *Є. О. Варлаковою*

Затверджено на засіданні кафедри загальної та практичної психології (протокол № 1 від 31.08.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Варлакова Є. О. Навчальна програма дисципліни “Основи психологічної практики” (практична психологія) (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 16 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Основи психологічної практики” (практична психологія), вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних робіт, питання до самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка спеціалістів-психологів до практичної діяльності потребує цілеспрямованого формування вмій та навичок, необхідних у практичній діяльності.

Мета курсу “Основи психологічної практики” — забезпечити професійну компетентність практичних психологів у сфері кваліфікованого надання психологічної допомоги.

З огляду на зазначену мету програми дисципліни включає в себе систему організації підготовки практичного психолога на таких рівнях:

- світоглядному, що має на меті формування професійної свідомості майбутніх психологів. Забезпечує засвоєння норм, зразків, правил поведінки, стійкої системи цінностей, яка відповідає професійному етикетові практичного психолога;
- професійному, який спрямований на засвоєння необхідної системи знань, технології практичної діяльності майбутнього психолога, формування його психологічної культури;
- особистісного, метою якого є формування у студента професійно значущих якостей особистості, гуманістичної спрямованості, “діалогічності” як центрального її компонента, здатності до професійної ідентифікації.

Програма курсу “Основи психологічної практики” зорієнтована на засвоєння студентами певної системи теоретичних знань, спеціальних умінь і технік. Однак з огляду на специфіку професії психолога, її спрямованість передусім на надання психологічної допомоги іншим, основним інструментом його роботи, окрім спеціальних методик і тестів, має бути його особистість. Таким чином, найважливішим завданням цього курсу є становлення особистісного “Я” майбутнього фахівця в умовах психологічної практики.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ”
(практична психологія)

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1 2	Змістовий модуль I. Психологічна практика як один із видів роботи практичного психолога Сучасний погляд на психологічну практику Психологічна проблема клієнта, особливості роботи з нею
3 4	Змістовий модуль II. Підвищення майстерності практичного психолога Особистість та діяльність психолога-практика Основні навички, уміння та техніки в психологічній практиці
5 6	Змістовий модуль III. Процес психологічної практики Структура психологічної сесії Психодіагностика в психологічній практиці
7 8	Змістовий модуль IV. Організація роботи психолога-практика Консультативний центр як організаційна структура в психологічній практиці Супервізія у психологічній практиці
9 10	Змістовий модуль V. Психологічна практика у складних життєвих ситуаціях Кризове психологічне консультування Психологічна практика в конфліктних ситуаціях
Разом годин 54	

ЗМІСТ
дисципліни
“ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ”
(практична психологія)

Змістовий модуль I. Психологічна практика як один із видів роботи практичного психолога

Тема 1. Сучасний погляд на психологічну практику

Види надання психологічної допомоги. Поняття психологічного консультування. Основні принципи психологічної практики. Види моделей психологічної допомоги. Сфери застосування психологічної практики.

Література [1; 7; 9; 19; 20; 22; 27]

Тема 2. Психологічна проблема клієнта, особливості роботи з нею

Поняття психологічної проблеми. Види запитів. Мотиви звернення клієнтів до психолога. Типи клієнтів та їх проблематика. Алгоритм психологічної сесії. Слухання клієнта. Емпатія в консультативному процесі. Запити клієнта, що ускладнюють процес надання психологічної допомоги. Типові помилки психологічної практики та їх профілактика.

Література [5; 7; 9; 11; 13; 19; 20]

Змістовий модуль II. Підвищення майстерності практичного психолога

Тема 3. Особистість та діяльність психолога-практика

Роль і місце психолога у практичній діяльності. Модель ефективного консультанта. Типологія психологів-практиків. Вплив професійної діяльності на особистість психолога. Етичні аспекти практичної психологічної діяльності. Особистість психолога як інструмент впливу на клієнта. Результативність психологічної практики: поняття, умови здійснення та фактори її ефективності.

Література [3; 5; 6; 11; 12; 14; 19; 21; 26]

Тема 4. Основні навички, уміння та техніки в психологічній практиці

Уміння слухати та чути клієнта. Уміння ефективно використовувати невербальні засоби спілкування. Уміння спостерігати. Уміння давати та приймати зворотний зв'язок. Уміння слідувати за клієнтом. Ехо-техніка. Перефразування. Резюмування. Техніки постановки питань.

Література [3; 9; 17; 23; 24; 26]

Змістовий модуль III. Процес психологічної практики

Тема 5. Структура психологічної сесії

Складання контракту з клієнтом. Створення атмосфери довіри. Активне слухання. Фокусування на емоціях клієнта. Техніка нормалізації. Саморозкриття. Фокусування на думках клієнта. Конфронтація між психологом та клієнтом. Новий погляд на проблему. Поради. Фокусування на поведінці клієнта. Інформування. Закінчення першої та подальших сесій. Закінчення останньої сесії.

Література [7; 9; 10; 30–32]

Тема 6. Психодіагностика в психологічній практиці

Психологічна діагностика як галузь практичної психології. Класифікація психодіагностичних методик. Ситуації, що потребують діагностичних досліджень. Критерії підбору тестового матеріалу у психологічній практиці. Правила пред'явлення тестів клієнту. Табу в психодіагностичному дослідженні.

Література [3; 6; 11; 14; 16; 19]

Змістовий модуль IV. Організація роботи психолога-практика

Тема 7. Консультативний центр як організаційна структура в психологічній практиці

Критерії створення психологічного центру, його причини та мета. Робочий час консультанта та його обов'язки. Документація в психологічній практиці. Взаємодія практичного психолога з допоміжним персоналом консультації. Професійний етикет.

Література [5; 6; 13; 19; 28]

Тема 8. Супервізія в психологічній практиці

Поняття супервізії. Структура супервізорської сесії. Фокус супервізії. Форми організації супервізорської практики. Робота супервізорської групи. Основні труднощі психологів-початківців.

Література [5; 7; 9; 10; 25]

Змістовий модуль V. Психологічна практика у складних життєвих ситуаціях

Тема 9. Кризове психологічне консультування

Кризове психологічне консультування як галузь практичної психології. Історія виникнення кризового психологічного консультування. Підготовка кризових консультантів. Стратегії кризового консультування. Життєва криза та можливості її опанування.

Література [12; 15; 18; 19; 25]

Тема 10. Психологічна практика в конфліктних ситуаціях

Фахові особливості майстерності психолога в конфліктних ситуаціях.

Рівні розв'язання конфліктів. Очікування клієнта в консультативній практиці. Алгоритм роботи психолога в ситуації розв'язання міжособистісних конфліктів. Когнітивна та емпатійна позиції вирішення конфліктних ситуацій. Етика діяльності психолога з врегулювання міжособистісних конфліктів.

Література [2; 4; 7; 8; 11; 12]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи передбачає розвиток навичок постійного пошуку необхідної інформації, опрацювання та осмислення теоретичного та практичного матеріалу. Вибір теми — довільний.

Контрольна робота виконується на скріплених аркушах формату А4. На титульній сторінці зазначається: назва дисципліни: (“Основи психологічної практики” (практична психологія)); прізвище, ім'я та по батькові студента; домашня адреса; номер групи. Контрольна робота повинна містити план і список літератури. На останній сторінці ставиться дата виконання роботи (ліворуч) та підпис студента (праворуч). Роботу необхідно здати до наукової частини у встановлені строки.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Психологічна практика як професійна діяльність психолога.
2. Фахова майстерність психолога-практика.
3. Фізичні компоненти терапевтичного клімату у психологічній практиці.
4. Етичні засади діяльності практичного психолога.
5. Активне слухання клієнта в психологічній практиці.
6. Індивідуальний стиль роботи психолога-практика.
7. Стан та перспективи розвитку психологічної практики в Україні.
8. Вплив професійної діяльності на особистість психолога-практика.
9. Особливості психологічної практики в ситуації життєвої кризи клієнта.
10. Процес психологічної практики.
11. Система цінностей практичного психолога.
12. Емоційні компоненти психологічної практики.
13. Супервізія у психологічній практиці.
14. Застосування новітніх напрямів психологічної науки у процесі психологічної практики.
15. Оцінювання проблем клієнтів у психологічній практиці.
16. Роль та місце психолога у психологічній практиці.
17. Навички підтримання консультативного контакту у психологічній практиці.
18. Конфлікт як компонент діяльності практичного психолога.
19. Особистість та діяльність психолога-початківця.
20. Комунікативні техніки в психологічній практиці.
21. Професійна підготовка практичного психолога
22. Процедури та техніки психологічної практики.
23. Пастки у психологічній практиці під час роботи з клієнтом.
24. Сфери застосування психологічної практики.
25. Засоби впливу психолога-практика.
26. Психологічна практика у сфері освіти.
27. Тестування у психологічній практиці.
28. Захисні механізми клієнта, робота з ними у процесі психологічної практики.
29. Психологічна практика у сфері сімейного консультування.
30. Креативність психолога у психологічній практиці.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Види надання психологічної допомоги.
2. Емпатія в психологічній практиці.
3. Принцип конструктивності у психологічній практиці.
4. Поняття психологічного консультування.
5. Основні принципи психологічної практики.
6. Види моделей допомоги у психологічній практиці.
7. Роль та місце психолога у практичній діяльності.
8. Сфери застосування психологічної практики.
9. Поняття психологічної проблеми.
10. Види запитів у психологічній практиці.
11. Застосування принципу конфіденційності у процесі надання психологічної допомоги.
12. Форми організації супервізорської практики.
13. Активне слухання клієнта у психологічній практиці.
14. Мотиви звернення клієнтів до психолога.
15. Критерії створення психологічного центру.
16. Етика діяльності психолога з врегулювання міжособистісних конфліктів.
17. Кризове психологічне консультування як галузь практичної психології.
18. Табу в психодіагностичному дослідженні.
19. Принцип комплексного підходу у психологічній практиці.
20. Запити клієнта, що ускладнюють процес надання психологічної допомоги.
21. Типові помилки психологічної практики та їх профілактика.
22. Модель ефективного консультанта.
23. Діяльність психолога з врегулювання міжособистісних конфліктів.
24. Структура супервізорської сесії.
25. Уміння слідувати за клієнтом у психологічній практиці.
26. Ехо-техніка в роботі практичного психолога.
27. Типологія психологів-практиків.
28. Принцип нейтральності психолога-практика.
29. Вплив професійної діяльності на особистість психолога.
30. Етичні аспекти практичної діяльності.
31. Особистість психолога як інструмент впливу на клієнта.
32. Результативність психологічної практики.
33. Уміння слухати та чути клієнта у психологічній практиці.

34. Уміння ефективно використовувати невербальні засоби спілкування.
35. Алгоритм психологічної сесії у психологічній практиці.
36. Уміння давати та приймати зворотний зв'язок.
39. Основні труднощі психологів-початківців
40. Поради у психологічній практиці.
41. Фокусування психолога на поведінці клієнта у консультативному процесі.
42. Саморозкриття клієнта в психологічній практиці.
43. Техніки постановки питань.
44. Складання контракту з клієнтом.
45. Психологічна діагностика як галузь практичної психології.
46. Історія виникнення кризового психологічного консультування.
47. Фахові особливості майстерності психолога в конфліктних ситуаціях.
48. Принцип недирективності у психологічній практиці.
49. Фокус супервізії у психологічній практиці.
50. Очікування клієнта у психологічній практиці.
51. Закінчення першої та подальших сесій у психологічній практиці.
52. Класифікація психодіагностичних методик.
53. Резюмування в психологічній практиці.
54. Документація в психологічній практиці.
55. Життєва криза та можливості її опанування у психологічній практиці.
56. Пастки у психологічній практиці.
57. Типологія клієнтів у психологічній практиці.
58. Робота супервізорської групи у психологічній практиці.
59. Принцип співробітництва у психологічній практиці.
60. Технологія першої зустрічі з клієнтом у психологічній практиці.
61. Робочий час та обов'язки практичного психолога.
62. Причини та мета створення психологічного центру.
63. Стратегії кризового консультування у психологічній практиці.
64. Фізичні компоненти терапевтичного клімату у психологічній практиці.
65. Алгоритм роботи психолога в ситуації розв'язання міжособистісних конфліктів.
66. Принцип добровільності у психологічній практиці.
67. Процес оцінювання проблем клієнтів у психологічній практиці.
68. Фокусування психолога на думках клієнта (уточнення проблеми).

70. Конфронтація між психологом та клієнтом у консультативному процесі.
71. Закінчення останньої сесії в психологічній практиці.
72. Ситуації, що потребують діагностичних досліджень.
73. Принцип неманіпулятивності у психологічній практиці.
74. Підготовка кризових консультантів.
75. Правила пред'явлення тестів клієнту.
77. Взаємодія практичного психолога з допоміжним персоналом консультації.
78. Рівні розв'язання конфліктів у психологічній практиці.
79. Емоційні компоненти терапевтичного клімату у психологічній практиці.
80. Принцип безоцінкового прийняття клієнта у психологічній практиці.
81. Професійний етикет у психологічній практиці.
82. Уміння спостерігати у психологічній практиці.
83. Критерії підбору тестового матеріалу у психологічній практиці.
84. Перефразування в психологічній практиці.
85. Принцип професіоналізму у процесі психологічної практики.
86. Супервізія в консультативному процесі.
87. Створення атмосфери довіри у психологічній практиці.
88. Принцип нестандартного підходу до клієнта у психологічній практиці.
89. Стан та перспективи розвитку психологічної практики в Україні.
91. Принцип орієнтації клієнта на вирішення своїх проблем.
92. Новий погляд клієнта на проблему під час консультативного процесу.
93. Фокусування на емоціях клієнта у психологічній практиці.
94. Техніка нормалізації в психологічній практиці.
95. Принцип підтримки мотивації тривалої роботи в межах психологічної практики.
96. Принцип орієнтації на установки клієнта у психологічній практиці.
97. Зміст професійної компетентності психолога-практика.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Алешина Ю. Е.* Индивидуальное и семейное консультирование. — 2-е изд. — М.: Независимая фирма “Класс”, 2005. — 208 с. — (Б-ка психологии и психотерапии).
2. *Анциупов А. Я., Шипилов А. И.* Конфликтология: Учеб. для вузов. — М.: ЮНИТИ, 2001. — 551 с.
3. *Васьківська С. В.* Основи психологічного консультування: Навч. посіб. — К.: Четверта хвиля, 2004. — 256 с.
4. *Вишнякова Н. Ф.* Конфликтология: Учеб. пособие. — 3-е изд. — Мн.: Университетское, 2002. — 318 с.
5. *Индивидуальное* психологическое консультирование: Кратк. курс лекций / Е. М. Лысенко, Т. А. Молодиченко. — М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. — 159 с. — (Психология).
6. *Колесникова Г. И., Стародубцев С. В.* Основы психологического консультирования: Учеб. пособие. — М.: ИКЦ “МарТ”; Ростов н/Д: Изд. центр “МарТ”, 2006. — 192 с. (Сер. “Учебный курс”).
7. *Кочюнас Р.* Основы психологического консультирования / Пер. с лит. — М.: Академический Проект, 2000. — 240 с.
8. *Лозниця В. С.* Психологія менеджменту: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 1997. — 248 с.
9. *Лютова-Робертс Е. К.* Тренинг начинающего консультанта: ведение доверительной беседы. — СПб.: Речь, 2007. — 307 с.
10. *Мастерство* психологического консультирования / Под ред. А. А. Бадхена, А. М. Родиной. — СПб.: Речь, 2006. — 240 с.
11. *Немов Р. С.* Психологическое консультирование: Учеб. для студ. вузов. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 528 с.
12. *Основи* практичної психології / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.: Підручник. — 2-ге вид., стереотип. — К.: Либідь, 2001. — 536 с.
13. *Петрушин С. В.* Мастерская психологического консультирования. — 2-е изд., испр. и доп. — СПб.: Речь, 2006. — 184 с.
14. *Практикум* по общей, экспериментальной и прикладной психологии: Учеб. пособие / В. Д. Балин, В. К. Гайда, В. К. Гербачевский и др.; Под общей ред. А. А. Крылова, С. А. Маничева. — СПб.: Питер, 2000. — 560 с. — (Практикум по психологии).
15. *Психологія* життєвої кризи / Відп. ред. Т. М. Титаренко. — К.: Агропромвидав України, 1998. — 348 с.

16. *Терлецька Л. Г.* Основи психодіагностики: Навч. посіб. — К.: Главник, 2006. — 144 с. — (Сер. “Психол. інструментарій”).
17. *Технологія* консультування / Васьківська С. В. — К.: Главник, 2005. — 96 с. — (Сер. “Психол. інструментарій”).
18. *Титаренко Т. М.* Кризове психологічне консультування. — К.: Главник, 2004. — 96 с. — (Сер. “Психол. інструментарій”).
19. *Цимбалюк І. М.* Психологічне консультування та корекція. Модульно-рейтинговий курс: Навч. посіб. — К.: ВД “Професіонал”, 2005. — 656 с.
20. *Шнейдер Л. Б.* Основы консультативной психологии: Учеб. пособие. — М.: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: Изд-во НПО “МОДЭК”, 2005. — 352 с. — (Сер. “Б-ка психолога”).

Додаткова

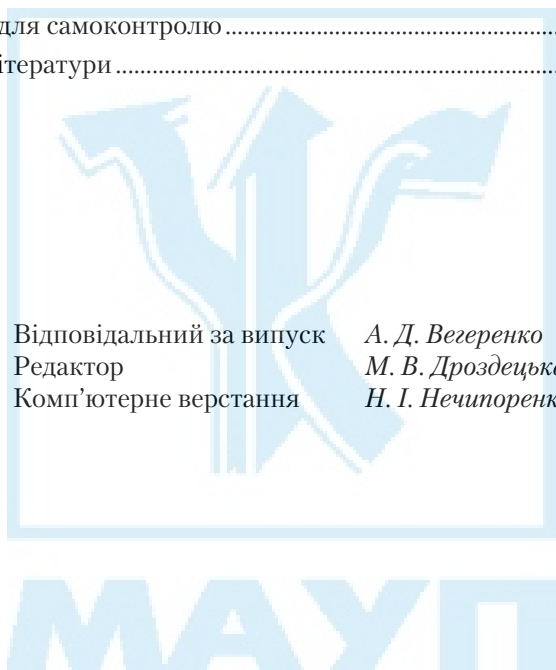
21. *Айви А. Е., Айви М. Б., Саймэк-Даунинг Л.* Психологическое консультирование и психотерапия. Методы, теории и техники: Практик. руководство. — М., 2000. — 487 с.
22. *Бондаренко А. Ф.* Психологическая помощь: теория и практика. — К.: Укртехпрес, 1997. — 215 с.
23. *Групповое* психологическое консультирование: Кратк. курс лекций / Е. М. Лысенко, Т. А. Молодиченко. — М.: Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2006. — 159 с. — (Психология).
24. *Методы* и техники практической психологии: Учеб. пособие: М. Е. Валиуллина, И. М. Городецкая, М. Ж. Гусманов и др. / Под общ. ред. Л. М. Попова и С. В. Петрушина. — 2-е изд., испр. и доп. — СПб.: Речь, 2007. — 224 с.
25. *Моховиков А. Н.* Телефонное консультирование. — М.: Смысл, 2001. — 494 с.
26. *Мэй Р.* Искусство психологического консультирования. Как давать и обретать душевное здоровье / Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. — М.: Апрель Пресс; Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. — 256 с. — (Сер. “Искусство консультирования”).
27. *Нельсон-Джоунс Р.* Теория и практика консультирования. — М.: Класс, 1994. — 133 с.
28. *Практика* телефонного консультирования: Хрестоматия / Ред.-сост. А. Н. Моховиков. — 2-е изд., доп. — М.: Смысл, 2005. — 463 с.
29. *Румянцева Т. В.* Психологическое консультирование: диагностика отношений в паре: Учеб. пособие. — СПб.: Речь, 2006. — 176 с.

30. Ялом И. Д. Лечение от любви и другие психотерапевтические новеллы / Пер. с англ. А. Б. Фенько. — М.: Независимая фирма “Класс” — 2005. — 288 с. — (Б-ка психологии и психотерапии).
31. Ялом И. Когда Ницше плакал / Пер. с англ. М. Будыниной. — М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. — 416 с. (Сер. “Искусство консультирования”).
32. Ялом И. Мамочка и смысл жизни. Психотерапевтические истории / Пер. с англ. Е. Филиной. — М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2002. — 288 с. — (Сер. “Искусство консультирования”).

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Основи психологічної практики” (практична психологія).....	4
Зміст дисципліни “Основи психологічної практики” (практична психологія)	5
Вказівки до виконання контрольної роботи	7
Теми контрольних робіт.....	8
Питання для самоконтролю	9
Список літератури.....	12

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *М. В. Дроздецька*
Комп'ютерне верстання *Н. І. Нечипоренко*

Зам. № ВКЦ-3385

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП